

HÁZASSÁGI TÖRTÉNET

Útkereséstől életközepi válságig

PETHŐ RÉKA

NOAH BAUMBACH ÖNÉLETRAJZI IHLETÉSŰ KOMÉDIÁI MÖGÖTT TÖBBNYIRE SÚLYOS ÖNISMERETI ZAVAROK ÉS CSALÁDI VÁLSÁGOK REJLENEK.

Noah Baumbach legújabb filmje témájával – a szerelmi, házastársi kapcsolat megromlásával – tökéletesen illeszkedik a szerzői életműbe, ám felépítésében elmarad a korábbiaktól. A *Házassági történet* a rendező saját, kilenc évvel ezelőtt kezdődő válásának inspirációjára készült, de a ki egyenlített kezdés után meglehetősen szubjektív, énközpontú folytatást és temérdek önsajnálatot kapunk.

A film erős felütéssel indul, a válás előtt álló művész házaspár felkeres egy mediátort, akitől azt a feladatot kapják: írják le, mit szeretnek a másikonban. Ezeket a szövegeket végül nem olvassák fel, mi azonban megismerhetjük a tartalmukat. Kiderül belőle, hogy mindkét fél szereti, tiszteli és nagyra tartja a másikat – érezzük, itt valamilyen komoly fájdalom áll a háttérben, ha ez a két ember elválik egymástól. Lassan azt is megtudjuk, mi ez az ellentét, ami a nőt, Nicole-t arra készítette, hogy szakítson Charlie-val: úgy érzi, teljesen eltűnt ebben a házasságban, az ő vágyai és elképzelései, mind szakmai, mind magánéleti szinten háttérbe szorultak. Az izgalmas expozíció kibontása azonban elmarad, a *Házassági történet* sokkal inkább szól a (kaliforniai) válási rendszer működéséről, a kegyetlen és sokszor igazságtalan jogi szempontokról, amelyek a gyermekelhelyezést meghatározzák, arról, milyen könnyörtelen módon használják fel a válóperes ügyvédek azokat az intim és őszinte félmondatokat, amiket valaha egy

bizalmi kapcsolatban a másiknak elmondunk, és hogy a legegyszerűbb válóper is tönkre teheti anyagilag a vesztes felet.

A házassági történet lelki oldala, az, hogyan éli meg a két fél az elválást, a másik hiányát, hogyan változnak ők ebben a folyamatban, és hogy *valójában* milyen volt a kapcsolatuk, csupán felszínes jelenetekben ábrázolódik, Baumbach nem ad kontextust és mélyebb értelmezést Nicole és Charlie történetének. A rendező személyes érintettsége mintha elbillentette volna a startvonalnál egyenlőnek tűnő viszonyok mérlegét, miközben kezdetben úgy tűnik, ezen a házasságon mindkét fél veszít, fokról fokra tolódik a nézői azonosulás Charlie felé. Ő az, aki áldozatként ábrázolódik a meghatározó jelenetekben (például a feleség körútja a szoba jöhető ügyvédeknel, vagy amikor a férfi egyedi jelmezt készített Halloweenre, hogy végül hoppon maradjon), holott elsősorban ő a felelős azért, hogy válásig jutott ez a kapcsolat.

Az eredmény egy univerzális válás-film, ami nem erről a két emberről, sokkal inkább magáról a válás intézményéről szól. Szemben a műfaj olyan klasszikusaival, mint a *Kramer kontra Kramer*, amely a válást elszenvető gyermeket helyezi a középpontba, vagy a *Jelenetek egy házasságból*, amely a szerelem, az összetartozás mélyére ás le, a *Házassági történet* elnagyolt vázlat, amelybe bármely elvált néző beleláthatja saját történetét és megszólítva érezheti magát.

A válás nem most először áll a középpontban Baumbachnál: korai filmje, amellyel ismertséget és Oscar-jelölést szerzett, a 2005-ös *A tintahal és a bálna* szülei házasságának végéről mesél. Ebben a filmben a gyerekek szemszögéből figyeljük, milyen lehet kiskamaszként megélni, ha a szülők úgy döntenek, nem együtt folytatják, és visszanyert szabadságukban ők mintha csak útban lennének. Innen nézve különösen érdekes, hogy a *Házassági történet* párjának gyermeke a filmben milyen könnyedén, csak néhány praktikus ellenvetéssel figyelni az eseményeket – ez az elnagyolt ábrázolás talán annak is köszönhető, hogy Baumbach gyermeke mindössze 8 hónapos volt, amikor a válás kezdődött.

Nem csak az elválás, de az önző, figyelmetlen művész édesapához fűződő viszony is megjelenik *A tintahal...*-ban, amely visszatérő motívummá válik, majd részletesen a 2017-es *The Meyerowitz Stories (New and Selected)* drámájában dolgozza ki. Az apa mellett, aki elsősorban mindig is magával volt elfoglalva, idős korára pedig már nyíltan hangoztatja, milyen rangsorba állította gyermekeit – ahol az élen álló is úgy érzi, elégedetlen vele –, miközben már arra sem emlékszik, nagy becsben tartott közös emlékét valójában melyik fiával élte át, felnőtt gyerekei még mindig megfelelési kényszerrel küzdenek, miközben tökéletesen látják, milyen problémássá tette őket apjuk szigora az élet minden területén.

Baumbach filmjeiben mindig jelentős szerepet kapnak a testvérek – a rendezőnek három is van. Soha nem egyértelmű, melyik karakter ő maga – mindegyikbe csempész néhány nyilvánvalóan saját élményt, ugyanakkor valószínűleg testvérei történeteit is felhasználja. Akárcsak az *Amerikai álomlány* (2015) friss egyetemista, író-aspiráns főhősnője, Tracy, aki rövid történeteivel akkor tudja felhívni magára az íróársaság figyelmét, amikor leendő féltestvére, Brooke életét kezdi megírni. A két, nagyon egyedül levő lány között erős kötődés, a leendő család ígérete rajzolódik ki, miközben a történet „valódi” családjai ismét diszfunkcionális kapcsolatokat sorát vonultatják fel körülöttük.

A szeretetlenség és a családi kapcsolatok működésképtelensége ál-

